

Ne puščaj sledov Leave No Trace 14+

pedagoško gradivo

avtorica Patricija Fašalek

kazalo

uvodna beseda.....	3
o filmu.....	3
filmografski podatki.....	3
daljša vsebina.....	5
o avtorici	7
družbeni realizem in avtorski pristop.....	7
iz prve roke	9
izhodišča za pogovor	10
odnos med Tom in Willom	10

hierarhija odnosov: Will in družba	10
hierarhija odnosov: Tom in družba	11
najstniška upornost ali osamosvojitvev	12
varnost ali ujetost	13
družba vs. narava	14
ločitev od ljubljene osebe	15
oče samohranilec.....	15
ne puščaj sledov	16
struktura zgodbe.....	17

Kinodvor dovoljuje in spodbuja nadaljnjo uporabo gradiva v filmsko-vzgojne namene. Veseli bomo vaših odzivov, poročil o uporabi, konkretnih učnih priprav na film, predlogov in pripomb. Gradivo je oblikovano kot pomoč staršem ali strokovnim delavcem v vzgojno-izobraževalnih ustanovah. Za vse druge uporabe nam pošljite pisno prošnjo na kinobalon@kinodvor.org.

Kolofon | **Ne puščaj sledov** • Gradivo za učitelje in starše Kinobalon • Avtorica: Patricija Fašalek • Uredila: Barbara Kelbl • Jezikovni pregled: Mojca Hudolin • Slikovno gradivo: Con film, arhiv Kinodvora • Izdal v elektronski obliki: Javni zavod Kinodvor, 2019, zanj: Metka Dariš

uvodna beseda

Film **Ne puščaj sledov**, posnet po knjigi *My Abandonment* avtorja Petra Rocka, prikazuje življenje, ki se odmika od prevladujočih družbenih načinov bivanja in si ga protagonist izbere, v tem življenjskem slogu pa vzgaja tudi svojo najstniško hčerko. Oče in hči živita samozadostno, od družbe odmaknjeno življenje v Forest Parku, lepem naravnem rezervatu blizu Portlanda, kjer se odlično znajdetata in se zelo dobro razumeta. Nekega dne pa ju opazi mimoidoči tekač in kmalu ponju pride policija ter ju odvede v mesto. Privaditi se morata na novo življenje med ljudmi, kar začne hčerki sčasoma ugajati, oče pa nad novo situacijo ni nič kaj navdušen, zato se odloči za pobeg.

Zgodba se dotika raznovrstnih vprašanj, kot so odnos družbe do posameznika in posameznika do družbe, odnos med hčerko in očetom, pomen varnosti in svobode, dóma in pristnega človeškega stika ter različnih izbir glede načina življenja. Režiserka v filmski upodobitvi situacij različnih ljudi ne izbira strani, ampak ji ohranja nevtralni pogled opazovalca, v katerem na koncu ne dobimo ne poraženca in ne zmagovalca, temveč legitimnost potreb posameznika in uvid v razumevanje drug drugega. Film je z večplastnostjo likov, odnosov in zgodbe izvrstno izhodišče za pogovore med učenci in dijaki, prepoznaven režiserkin slog in drža pa vabita k srečanju z avtorskim filmom.

o filmu

filmografski podatki

naslov Ne puščaj sledov

izvirni naslov Leave No Trace

državi in leto produkcije ZDA/Kanada, 2018

tehnični podatki barvni, 1:1.85, 109 minut

jezik v angleščini, s slovenskimi podnapisi

režija Debra Granik

scenarij Debra Granik in Anne Rosellini

knjižna predloga Peter Rock

fotografija Michael McDonough

montaža Jane Rizzo

igrajo Thomasin McKenzie, Ben Foster, Jeffery Riffhard, Derek John Drescher, Michael Draper, Peter Simpson, Erik McGlothlin, Dana Millican, Alyssa McKay, Ryan Joiner, Michael J. Prosser, Jeff Kober

producentke Anne Harrison, Linda Reisman, Anne Rosellini

distribucija Con film

festivali, nagrade: National Board of Review: za Thomasin McKenzie (najbolj prodorna mlada igralka) in za uvrstitev filma med najboljših deset neodvisnih filmov. Los Angeles Film

Critics Association: nagrada za najboljšo režiserko. San Diego Film Critics Society: nagrada za najboljši film, najboljšo novo igralko in najboljšo režiserko. USC Scriptor: nagrada za najboljši scenarij. Film je premiero doživel na festivalu neodvisnega filma Sundance, predvajan pa je bil tudi v Cannesu.

daljša vsebina

Film nam predstavi Willa in njegovo hčerko Tom, ki živita v parku: spita v dobro postavljenem improviziranem šotoru, jesta nabrano hrano, znata si zakuriti ogenj in spretno plezati med goščavjem. V prostem času igrata šah, oče (ki je vojni veteran) pa za Tom pripravlja treninge skrivanja, saj bi se v primeru, če bi ju odkrili, morala dobro zakrinkati: prosto bivanje v naravi namreč ni dovoljeno. Po hrano se občasno odpravita v mesto, kjer v trgovini plačata z denarjem, ki ga oče dobi od preprodaje zdravil iz bolnišnice, predpisanih za zdravljenje njegove posttravmatske stresne motnje. Nekega dne pa mimoidoči tekač zagleda Tom, ki se prepozno skriva v zavetje pri njenem brlogu. Odloči se, da za dogodek ne bo povedala očetu. Vendar pa ne mine veliko časa, ko ponju pridejo policisti s psi, ki ju izvohajo kljub spretnemu skrivanju med praprotyo. Policisti ju odvedejo v mesto, kjer ju začasno ločijo. Oba morata prestati psihološke teste, in ko ugotovijo, da oče hčerke ni zlorabljal in je bila ves čas deležna dobre izobrazbe, saj jo je učil sam, se odločijo, da ju bodo namestili nekam, kjer jima bo udobno, vendar pa ne bo več ilegalno: v vrtno hišo lastnika parcele s smrekami, ki je zanj slišal v oglasu in jima ponudil svoj dom v zameno za očetovo delo na njegovi posesti.

Tom se hitro začne navajati na nov način življenja: pridobi nove prijatelje, navdušuje se nad zajčjimi tekmovanji, sodeluje v cerkvi in se z zanimanjem uči o svetu okoli sebe. Socialna delavka jima prinese podarjene stvari, ki jih oče odkloni, saj pravi, da ne potrebujeta materialnih dobrin, nato pa vendarle vzameta kolo, ki se ga Tom nauči voziti. Ponujen jima je tudi mobilni telefon, kar pa oče odločno zavrne. Oče namreč ne deli Tominega navdušenja nad novim življenjem in ni mu všeč, ko mu lastnik posesti določi, katero delo mora opravljati. Vedno bolj se zapira vase, dokler nekega dne ne naroči Tom, naj spakira najnujnejše, ker odhajata. Tiho pobegneta iz hiše in se odpravita na pot, katere sestavni deli so ponovno skrivanje, strah pred uradnimi osebami, iskanje prevoza in ne nazadnje prostora za spanje. Ko prispeta v gozd, jima mraz onemogoči, da bi pot nadaljevala, sredi noči ugotovita tudi, da sta se izgubila. Oče jima zgradi zavetišče, vendar je Tom strah zaspal, saj se boji, da bosta zmrznila v spanju. Naslednji dan se prebudita živa in zdrava, pripravljena na nadaljevanje poti, po nekaj prehojenih kilometrih pa se jima nasmehne sreča: odkrijeta zapuščeno kočo, v katero vdreta in se v njej namestita. Tom na glas sanja o tem, da bosta nekoč imela svoj dom in se jima ne bo nič več treba seliti, oče pa ne reče ničesar. Naslednji dan se odpravi v mesto po hrano, medtem pa ga Tom čaka v koči. Ker se oče ne vrne do naslednjega jutra, se ga odpravi iskat. Najde ga na tleh, nezavestnega in poškodovanega. V iskanju pomoči ji uspe ustaviti avtomobil, ki se pripelje mimo, in očeta odvedejo v dom starejše gospe, ki želi poklicati rešilca, vendar ji Tom to prepreči. Namesto tega gospa prosi prijatelja, bivšega vojnega zdravnika, da Willa oskrbi. V času njegovega okrevanja ostaneta v naselju sredi gozda, saj jima prijazna gospa odda eno od prikolic. Tom se ponovno hitro navadi na življenje v družbi: uči se ravnanja s čebelami, pogovarja se z domačini, igra se s psom, zvečer pa poslušajo njihovo petje in igranje na kitaro. Z gospo se pogodi, da lahko z očetom ostaneta, vendar se oče s tem ne strinja in spet želi oditi

naprej. Tom žalostna spakira svoje stvari in odpravita se na pot. A po nekaj korakih se Tom ustavi, objame očeta in se vrne k družbi, oče pa nadaljuje svojo pot in izgine v gozdu.

o avtorici

Debra Granik, rojena 6. februarja 1963, je ameriška režiserka in scenaristka neodvisnih filmov in dokumentarcev. Najbolj znana je po svojih filmih **Down to the Bone** (2004), **Na sledi očetu** (Winter's Bone, 2010), za katerega je bila nominirana za Academy Award za najboljši film, in **Ne puščaj sledov** (2018), ki je posnet po knjigi *My Abandonment* pisatelja Petra Rocka. Debra Granik se je rodila v Cambridgeu, Massachusetts, odraščala pa je na obrobju Washingtona D.C. Diplomirala je iz politologije na Brandeis University, kjer se je udeleževala tudi predavanj, povezanih z mediji na fakulteti za umetnost. Leta 2001 je magistrirala na NYU Tisch School of the Arts. Njen prvi celovečerec, **Down to the Bone**, govori o newyorški mami, ki se odpravi v kliniko za odvajanje, da bi se rešila odvisnosti od drog, namesto tega pa se zaljubi v medicinsko sestro ter se vrne k starim navadam in kokainu. Drugi celovečerec, **Na sledi očetu**, ki smo si ga lahko ogledali tudi v Sloveniji, pa v ospredje postavlja najstnico, ki jo igra takrat še neznana Jennifer Lawrence, in njeno življenje v gorah Ozark v Missouriju. V zgodbi dekle sama skrbi ne le za mlajšo sestro in brata, temveč tudi za mamo. Da bi se izognila prisilni izselitvi družine, je primorana poiskati odsotnega očeta, preprodajalca mamil. Leta 2014 je izšel dokumentarec **Stray Dog**, kjer Granikova obravnava temo vojnega veterana, ki se občasno bojuje s posttravmatsko stresno motnjo, to tematiko pa nadaljuje v filmu **Ne puščaj sledi**.

družbeni realizem in avtorski pristop

V svojih filmih Granikova postavlja veliko vprašanj, na katera ne daje dokončnih odgovorov, pri tem pa nikoli ne moralizira ali obsoja dejanj in življenjskega sloga protagonistov. Pri filmu **Ne puščaj sledov** se sprašuje, kaj sta oče in hčerka pravzaprav iskala v življenju. Zakaj sta živela v parku? Zanima jo vse: kdo, kaj in kje ter zakaj. Svoj slog snemanja opredeljuje kot družbeni realizem; njeni filmi pripovedujejo o preživetju na robu družbe, pri tem pa jo predvsem zanima proces preživetja, bolj kot preživetje samo. V intervjujih je večkrat povedala, da se loti raziskave teme že leta pred samim začetkom snemanja, kar zajema tudi obiskovanje ljudi, ki živijo ali so živeli na način, ki ga želi prikazati.

Pri snemanju je Debra Granik uporabila dve metodi za igralce: lik Willa je v osnovi adaptacija literarnega junaka iz knjige. Vendar je nato Ben Foster, ki je Willa upodobil, veliko časa preživel s Tom, da sta skupaj zgradila dejanski odnos, v katerem pri komunikaciji ni bilo potrebnih veliko besed, zato pa toliko več telesnega izražanja. S pomočjo treninga se je priučil tudi veččin, ki so mu omogočale, da je več pokazal z gestami in dejanji, kar je na koncu nadomestilo velik del verbalnega izražanja, napisanega v scenariju. Glavna igralca sta se dobro pripravila za vlogo: pri preživetju v naravi jima je pomagala za to usposobljena trenerka. Ben Foster se je naučil, kako zanetiti ogenj, Thomasin McKenzie pa je po urjenju postala zelo spretna z nožem. Zanimalo jo je, kako je biti najstnica brez telefona, zato se mu je za nekaj

časa odpovedala v svojem zasebnem življenju, naučila pa se je tudi ravnanja s čebelami.

Film temelji na izražanju preko dejanj namesto na razlaganju; za razlage uporabi druge osebe, na primer socialno delavko, katere poklic je, da sprašuje ljudi. Ti liki pa niso bili vnaprej napisani, ampak so ljudje igrali sami sebe (naturščiki). Preden se je lotila snemanja, se je Debra Granik morala pozanimati o veliko stvareh: spraševala je policiste, kako in zakaj bi uporabili pri svojem iskanju pse; šla je do vojnih veteranov, da je izvedela, kako dobijo svoja zdravila; socialna delavka ji je povedala, kako bi se lotila reševanja tovrstnega primera. Po teh interakcijah so jo nekateri ljudje tako navdušili, da se je do njih vrnila s prošnjo, če bi igrali v njenem filmu. Ljudje, ki v svojem življenju zavzeto opravljajo določene poklice, s katerimi se srečamo vsak dan, na primer natakar, ravnatelj itd., bodo vlogi vdahnili večji občutek realnosti pred kamero, kot bi jo odigrali profesionalni igralci.

V nasprotju s filmi, ki prihajajo iz velikih filmskih studiev v Hollywoodu in so v njih zgodbe predstavljene veliko bolj spektakularno in melodramatično, se Granikova opira predvsem na evropski družbeni realizem in tudi njen »budget« za snemanje je precej bolj minimalističen. Film so posneli v tridesetih dneh, kar je največ snemalnih dni, kar jih je imela režiserka doslej. Manjše število dni snemanj pa zahteva toliko bolj natančno pripravo – tu si režiserka vzame čas in res podrobno prouči temo, ki jo prikazuje. Slog realizma se od velikih produkcij razlikuje tudi v tem, da na gledalca ne želi vplivati z veliko posebnimi učinki in sugestivno glasbo. Življenje predstavlja takšno, kot ga posamezniki v filmu doživljajo, s tem pa se otrese stereotipnih likov ali situacij, ki se pogosto pojavljajo v medijih in lahko izkrivljajo naše dojemanje sveta.

Posebna tema, ki jo lahko obravnavamo pri filmu **Ne puščaj sledov**, je tudi reprezentacija žensk v filmski industriji, in to ne le pred kamero, temveč tudi za kamero. Statistike iz leta 2018 kažejo, da so bili med prvimi 100 najbolj dobičkonosnimi filmi le 4 odstotki ženskih režiserk, prav tako je raziskava, kjer so merili raznolikost med filmskimi režiserji od leta 2007 do 2016 zabeležila le 4 odstotke žensk med 1114 režiserji. Dobra novice pa je, da je po vseh pritiskih in izpostavljanju problematike delež režiserk neodvisnih filmov krepko narasel in dosegel svoj vrhunec v obdobju 2018–2019, ko so zabeležili kar 35 % režiserk. Jane Campion, režiserka filma **Klavir** (The Piano, 1993) in ena redkih nominirank za nagrado oskar za najboljšo režiserko (v zgodovini podeljevanja oskarjev jih je bilo zgolj pet), verjame, da bi si Debra Granik to nagrado zaslužila. V pismu, objavljenem v spletni reviji [Indiewire](#), piše: »V zadnjih 20 letih se je Debra uvrstila med najpomembnejše glasove v ameriškem filmu. Njen film **Ne puščaj sledov** je zagotovo ena najbolj ganljivih dram tega leta. Po 200 zbranih ocenah ima neverjetnih 100 % na strani Rotten Tomatoes. Njeno delo z igralci je intimno in močno.«

iz prve roke

Ob premieri filma v Kinodvoru so se mladi člani kluba Kinotrip pogovarjali z režiserko prek Skypa. Ogled intervjuja priporočamo kot pripravo na film ali kot izhodišče za pogovor po ogledu. Celoten intervju si lahko ogledate na spletni strani [Kinodvora](#).

»Zanimajo me zgodbe, ki izhajajo iz vsakodnevnega življenja. Zgodbe, ki jih vidim, o katerih slišim, ki jih opazim, ki se odvijajo pred mojimi očmi, v družbi, ki me obdaja. Poskušam ustvariti kombinacijo tega, kar se dejansko dogaja, in fikcije, pri tem pa se trudim razviti fiktivne like tako, da lahko zgodbo predstavim in na ta način organiziram realnost. V tem se fiksijski film razlikuje od dokumentarca. To se imenuje družbeni realizem. Družbeni realizem je moj dom in vse, kar se dogaja v družbi, me zanima.«

- Debra Granik

izhodišča za pogovor

odnos med Tom in Willom

Odnos med Tom in Willom je ganljiv: njuna ljubezen se večino časa ne izraža verbalno, ampak ima prav svoj jezik, ki se gledalcu razkriva preko gest, njunega komuniciranja, ki pogosto poteka brez besed, in bližine, ki jo je čutiti med njima. Njun način igranja šaha, skupnega kuhanja in nabiranja hrane izdajajo povezanost in intimnost odnosa, ki sta ga razvila. Očetu je očitno zelo mar za dobrobit hčerke, saj je dobro poskrbel za njeno izobrazbo in vzgojo: zelo kmalu na začetku filma vidimo, da Tom bere knjigo, kjer se uči o živalih v naravi, še bolj jasno pa njeno kompetentnost v znanju vseh šolskih predmetov poudari socialna delavka, ko jo testira. Will postavi njeno zdravje pred svojega, ko se prezebla znajdeti ponoči v gozdu: na svojem telesu ji pogreje noge in vztraja, da bo sam zgradil zavetje zanju, medtem ko naj ona počiva. Tudi naklonjenost hčerke očetu je zelo jasna, saj mu želi pomagati zgraditi dom, tudi ko jo je strah za lastno življenje, ves čas upošteva njegove strahove in travme in skuša razumeti njegove odločitve, ne da bi mu bilo treba razlagati, zakaj to počne. Will želi zavarovati Tom pred birokracijo, konformističnim načinom življenja, prilagajanju drugim v vrvežu mestnih pravil, hiperpovezanostjo in materializmom. Prizadeva si, da bi mislila s svojo glavo, da bi znala preživeti sama in neodvisna, Tom pa se prilagaja njegovemu načinu življenja, saj se zaveda, da se morata nenehno seliti, če želita ostati skupaj, ker zasedata posesti, ki niso v njuni lasti. Poleg tega pa mlada Tom instinktivno razume očetovo potrebo po novih začetkih, ki jih kompenzira s seljenjem, saj se zdi, da je PTSM tista, ki ga sili k iluziji, da se bo lahko ob novi lokaciji otresel preteklosti, ki ga lovi.

Kakšen se vam zdi njun odnos? Ste na začetku filma kdaj pomislili, da bi lahko Will hčerko zlorabljal, preden je Tom to vprašala socialna delavka? Zakaj da/ne? Na kakšne načine sta njuni navezanost in ljubezen še vidni? Menite, da dober odnos zahteva veliko truda z obeh strani, da se vzpostavi in ohranja? Ali mislite, da se dober odnos zgradi spontano? Se vam zdi, da se trudite za dober odnos v vašem domačem okolju? Poleg verbalne komunikacije poznamo tudi telesno. Kako sta komunicirala Will in Tom? Katera vrsta komunikacije se vam zdi pomembnejša pri odnosih?

hierarhija odnosov: Will in družba

»Še vedno lahko misliva svoje misli,« reče oče hčerki, ko ju pripeljejo v njun novi dom. Oče zavrača družbo, ima nenehno potrebo po premikanju, njegovo utesnjenost pa lahko na zadržanem obrazu in potrti drži zaznamo tudi pri interakciji z ljudmi, ki od njega nekaj pričakujejo ali pa mu ukazujejo. Will si želi delati s konji, vendar ga lastnik posesti potrebuje pri drugih opravilih, zato se mora Will držati dela, ki mu je naloženo, saj s tem "odplačuje" za življenje v hiši, v katero se je bil prisiljen preseliti. Socialna delavka mu prinaša papirje, ki jih mora podpisati, in vsakič s seboj pripelje tudi nove stvari, od kolesa do telefonov, kar Will

zavrača, saj se zaveda, da ne gre za njegove stvari. V gestah ljudi vidi poskuse prisile, da se prilagodi njihovemu življenju, življenju v skupnosti, ki je polno pravil, kot sta obiskovanje cerkve in odnos med najemodajalcem in najemjemalcem. Ko ga Tom vpraša, zakaj sta šla v cerkev, ji odgovori, da zato, ker si bodo zaradi njune prisotnosti v cerkvi ljudje o njiju ustvarili določeno mnenje. Will s tem pokaže, kako dobro se zaveda pravil iger družbe in kako zelo jih prezira. Želi si svobode in potreba po nenehnem premikanju mu onemogoča, da bi bil lahko srečen v ustaljenem domu med ljudmi. Vendar pa je Will kljub temu zmožen velike ljubezni in skrbi za sočloveka, kar se kaže preko njegovega odnosa do Tom.

Kaj vam predstavlja svoboda? Mora biti v družbi vedno nekdo podrejen in nekdo nadrejen, ali mislite, da je možno ustvariti družbo, kjer do hierarhije ne bi prišlo? Kaj še utesnjuje Willa, da se ne more prilagoditi življenju z drugimi ljudmi? Menite, da je Will dovolj obziren do želja svoje hčerke? Bi moral postaviti njene potrebe pred svoje? Ali pa bi morala Tom slediti njegovim odločitvam in potrebam?

hierarhija odnosov: Tom in družba

Jasno je, da je Willu vojna izkušnja služenja državi škodovala. Odvzela mu je svobodo odločanja in iz vojske se je vrnil s posttravmatsko stresno motnjo. Vendar pa Tom ni imela stika z družbo do najstniških let in v nasprotju z očetom se zdi, da so ji zunanji ljudje naklonjeni: skrbi jih, ali jo je oče nadlegoval, preverjajo, ali ji je nudil potrebno izobrazbo, želijo jo zaščititi in ji omogočiti socializacijo, ki se jim zdi za otroka pomembna, da se lahko normalno razvija. Njene izkušnje z družbo in njenimi sistemi so prijetne, saj hitro pridobi prijatelje in prvič vidi svet zunaj okvirov, ki jih je zanjo postavljala oče. Uči se o zajcih in se sprašuje, od kod so prišle žabe, nauči se voziti kolo in zaželi si telefon, da bi lahko po želji

ostajala zunaj v družbi z drugimi, ne da bi očeta skrbelo zanjo. Vsak dan izkuša nove stvari – stvari, ki jih odkriva sama, brez okrilja očeta, ki bi ji sugeriral, kam mora gledati. Tom se s selitvijo med ljudi odpre novi svet, ki ga prej ni mogla spoznati iz knjig, ki sta jih brala z očetom. Tako pridemo do vprašanja, ali se je Tom pod očetovimi ukazi počutila nesvobodno, kot se je on med drugimi ljudmi? Zdi se, da jima socialna delavka in preostala okolica želijo samo dobro, želijo jima pomagati, vendar Will v njih vidi omejevanje svobode. Koliko svobode pa on dopušča Tom?

Kdo je protagonist v zgodbi, Tom ali Will? Čigavo notranje doživljanje nam je bolj dostopno? Na kakšen način? Kdo je antagonist v tej zgodbi? Kdo želi komu škodovati? Ali sploh obstaja antagonist? Bi rekli, da ima družba iskreno v mislih le najboljše za Willa in Tom? Če je odgovor da, zakaj mislite, da Will tega ne vidi? Kako lahko različni pogledi na situacijo vplivajo na nezmožnost sodelovanja? Kako predhodne izkušnje vplivajo na naše dojemanje situacije?

najstniška upornost ali osamosvojitvev

»Spij svoj čaj,« ji ukaže oče. »Spakiraj najnujnejše stvari,« ji naroči, ko se odloči, da morata pobegniti, čeprav Tom protestira, da si želi ostati. Vendar pa lahko njene prve znake uporništvaja opazimo že čisto na začetku, ko si lačna želi speči gobe, očetu pa ne uspe zakuriti ognja, zato prižge gorilnik. Oče protestira, saj meni, da je to potrata rezerve, a ga Tom ne posluša. Ko odkrije življenje zunaj njunega odnosa, ki ga je prinesla nova družba, razjezi očeta, ker je do

večera ni domov, nato pa se oče odloči, da bosta družbo zapustila. V teku zgodbe se Tom vedno bolj upira očetu, čeprav nikoli agresivno ali odločno, do zadnjega prizora, ko se odloči, da se morata njuni poti ločiti. Njun odnos se zdi predvsem ljubeč in zvest, nikoli se prepir ne prevesi v kričanje ali nasilje. Pa vendar, njuna komunikacija poteka predvsem enostransko: Tom jasno pove očetu, česa si želi, toda medtem ko ona na glas sanja o njunem domu v hišici na drevesu, Will molči. Le enkrat se zgodi, da Will nekoliko izgubi nadzor nad seboj: ko na očetu računalnik opravlja psihološke teste, kar lahko priča o frustraciji ob odtujenem in mehanskem svetu družbe, ki želi nasilno iz njega spraviti informacije, čeprav jih ne želi deliti. Tom pa počasi izgublja svojo zbranost in mirnost, ko sprevidi, kaj si sama želi, kar vodi do uporov očetu in njegovim zahtevam. V njunem zadnjem prepiru nemočno joka in mu očita: *»Kar je narobe s tabo, ni narobe tudi z mano.«* - *»Vem,«* ji odgovori Will, vendar pri svoji odločitvi ostaja neomajen. Willa zares prvič vidimo čustveno prizadetega, ko se mu po licih ulijejo solze ob spoznanju, da ga Tom zapušča, a tokrat je nič več ne sili, da mora slediti njegovim potem.

Kdaj se Tom in Will začneta zares oddaljevati? Menite, da je oče želel zbežati iz hiše tudi zato, ker se je ustrašil, da Tom postaja družba vedno bolj všeč? Ali pa je bilo nasprotno: hudo mu je bilo, ker je videl, da je Tom tam zadovoljna, vendar ji ni mogel ugoditi zaradi lastnih travm? Se je po vašem mnenju trudil ostati v družbi? Se vam zdi normalno, da se otroci upirajo svojim staršem? Menite, da je zdravo za otroka, da želi iti svojo pot? Do katere točke menite, da bi morali starši vztrajati pri svojem, ko mislijo, da delajo v dobrobit otroka, in koliko bi morali poslušati otroka? Bi se strinjali, da starši boljše vedo, kaj je dobro za njihove otroke? Sta otrok in starš lahko prijatelja?

varnost ali ujetost

Čeprav se zdi, da na začetku filma Tom in Will obvladujeta divje življenje v naravi in sta zanj usposobljena, se na polovici filma po njunem pobegu in poskusu vrnitve v prvotno obliko načina življenja izkaže, da na mraz in dež surove narave nista pripravljena. Tom zaradi premraženosti ni zmožna nadaljevati poti in skrbi jo, da bosta umrla med spanjem. Znašla sta se namreč v novem okolju in brez opreme, ki jima je omogočala preživetje, zdaj pa mrzle in razmočene noči pred njiju postavljajo nove ovire. Svoboda in življenje brez stalnega zatočišča nista brez posledic, medtem ko hiša in pomoč skupnosti prinašata varnost in udobje, ceno pa je treba plačati na drugačen način – s sledenjem pravilom. Kar je oče videl kot ujetost, je Tom videla kot zaščito in drugačno vrsto svobode. Toda kljub vsemu se mu ni uspelo povsem izolirati od družbe, saj je občasno še vedno prihajal po zdravila, ki jih je nato menjal za denar, z njim pa kupoval hrano.

Kaj bi sami raje izbrali, popolno svobodo ali varnost z njenimi omejitvami? Se vam je zdelo neodgovorno od Willa, da je hčerko spravil v nevarnost? Bi rekli, da današnja družba

predstavlja drugi ekstrem – pretirano skrb za varnost?

družba vs. narava

Naravo je režiserka s pomočjo direktorja fotografije posnela z mehkejšo lečo, medtem ko sta za posnetke mesta, njegovih zgradb in mostov izbrala ostrejšo lečo. Prizori narave zajemajo najrazličnejše odtenke zelene in rjave, barve mesta pa so bolj meglene, njihov razpon je omejen predvsem na belkaste, sivkaste in umazano-modrikaste podobe. Izbrana arhitektura večinoma predstavlja močne jeklene ali puste zgradbe z jasnimi robovi, kontrast z naravo pa vzpostavijo tudi prikazi grafitiranih predelov, na katere Tom in Will naletita med svojim pobegom. Prvi pobeg se zgodi le nekaj trenutkov po tistem, ko vidimo Willa, kako nepremično strmi skozi rešetke ograje za konja, kar lahko razberemo kot simbol za njegovo tesnobo in ujetost. Tudi pred drugim odhodom iz družbe ga lahko opazujemo, kako nemo gleda skozi okno, kot da bi tokrat v bolj svobodni družbi sredi gozda sicer lahko videl skozi okno in nekoliko lažje dihal, vendar še vedno ob dejstvu, da ga steklo ločuje od njegove potrebe po premikanju. Življenje v svetu, ki se kaže skozi okno, zato ni nič boljše od rešetk, saj predstavlja enako tesnoben zapor.

Menite, da je režiserka dobro prikazala pozitivne in negativne lastnosti tako mesta kot narave? Kako ste se počutili ob prizorih narave in njenega življenja tam? Kakšne občutke je v vas vzbudila fotografija mesta? Ste opazili prizore, kjer bi lahko razbrali Tomino simbolično ujetost ali občutek svobode?

ločitev od ljubljene osebe

Na koncu filma se Tom dokončno odloči, kaj si želi in kaj potrebuje, četudi je cena tega ločitev od očeta. Po dialogu v prikolicu, kjer Tom v solzah očita očetu, da ne želi oditi, postane obema jasno, da so njune poti nezdržljive, ne glede na to, kako rada se imata in kako ju skrbi drug za drugega. »Vem, da bi ostal, če bi lahko,« so ene njenih zadnjih besed očetu, preden se obrne in vrne k družbi, njega pa pusti, da se odpravi sam v goščavo. Willu se ulijejo solze, ne želi se ločiti od nje, a tudi on je prišel do spoznanja, da jo mora spustiti in ji dovoliti, da gre svojo pot. Tom se je odločila ostati – nekaj, česar sam ne more storiti. Will hčerki ne more omogočiti življenja, ki ga potrebuje, prav tako pa Tom odraste v svojo osebo s svojimi potrebami in željo po načinu življenja, ki ni skladna z očetovo. Čeprav Tom ob srečanju z dekletoma iz ustanove, v katero jo odpeljejo po razkritju življenja v parku, zatrdi, da z očetom nista bila brezdomca in da sta imela dom, se do konca filma odloči za fizični pojem doma.

Nam lahko ljubezen škodi? Se vam je zdelo Tomino dejanje pogumno? Se vam je zdel Willov odhod sebičen? Ali pa je bila tudi njegova odločitev, da jo pusti ostati, pogumna? Bi se morala iz ljubezni potruditi in ostati skupaj? Kaj je Tom mislila, ko je dekletoma dejala, da je z očetom imela dom? Kaj naredi dom? So to družina, stanovanje, ljudje okoli nas?

oče samohranilec

V svetu filma, še posebej ameriškega, prevladuje prikaz mater samohranilk s sinovi, občasno tudi s hčerkami. Šele v zadnjih letih lahko opazimo povečan porast reprezentacije moških samohranilcev, in sicer na način, da se tematika filma ne vrtili okoli tega, kako in če sploh je moški sposoben skrbeti za otroka, ampak okoli širše družbene problematike, ki jo predstavlja bivanje v družbi. **Ne puščaj sledov** se ne spušča v izpostavljanje spola protagonistov in ne postavlja v ospredje, da gre za očeta, ki skrbi za hčerko, ampak to predstavi kot dejstvo. Razlog za večji prikaz samohranilk in sinov lahko seveda najdemo v zgodovinskem in kulturnem kontekstu, saj je pogostost samohranilk veliko večja kot samohranilcev, s tem da je skrb moškega za otroka še vedno stigmatizirana ali prikazana na posmehljiv način, saj družba še danes vlogo starševstva predpisuje predvsem ženski, čeprav se trendi spreminjajo. Filmi, tako kot drugi mediji, igrajo odločilno vlogo pri dojetju našega sveta, našega mesta v družbi in pri oblikovanju naših predsodkov, sodelujejo pa tudi pri našem nezavednem sprejemanju normalnosti. Filmi nas učijo, kaj v svetu obstaja, in nam posredno predstavljajo, kaj je normalno in kaj ni. S filmi, kot je **Ne puščaj sledov**, se tematika starševstva, kjer je prisoten le oče in v svoji vlogi skrbnika ne vidi problema, normalizira prisotnost očeta kot ključnega pri vzgoji otrok, in se otresa stereotipnih oznak, ki jih še vedno predpisujemo spoloma glede na njune družbeno dodeljene vloge.

Vas je presenetilo, ko ste videli, da gre za samohranilca in njegovo hčerko? Ste opazili njun spol ali nanj niste bili pozorni pri gledanju? Se spomnite še kakšnega drugega filma, kjer bi bil

protagonist moški samohranilec? V čem je podoben/drugačen od filma **Ne puščaj sledov**? Koliko filmov, kjer je mama samohranilka in ima otroka (fanta ali dekle), se spomnite? Menite, da bi bila zgodba zelo drugačna, če bi bila Tom fant? Kaj pa če bi bil Will ženska? Kakšen odnos si predstavljate, da bi lika imela, če bi bila drugega spola? Ali bi bilo vse enako? Kakšen odnos menite, da bi družba imela do njiju, če bi bila drugega spola?

ne puščaj sledov

Naslov **Ne puščaj sledov** lahko beremo kot velelnik, torej ukaz, prošnja ali željo. Od začetka je očitno, kako zelo se Will boji, da bi za seboj pustil kakršno koli sled, zaradi katere bi ju odkrili, spodili iz parka in ju prisilili v življenje v družbi. Tom preganja, naj se bolj potruži pri treningu skrivanja pred policisti, pozorno preuči tudi sledi, ki jih pri begu pušča za sabo. Zanj je torej »ne puščaj sledov« imperativ, ki izhaja iz njegove želje po neopaznem premikanju skozi svet, stran od ljudi, stran od oči, ki ga utesnjujejo. Za Tom pa se sliši »ne puščaj sledov« kot ukaz, velelna oblika, ki ji mora slediti in ki ima ravno nasproten učinek: Tom si želi pustiti sledi. Želi si navezati dolgotrajne stike, ki bi na njej in na drugih pustili pečat, želi si ostati na enem mestu, kjer bi bile njene sledi dovoljene in nenehno prisotne, ne želi si oditi skozi svet neopažena. Tako kot lahko govorimo o fizičnih sledih, pa se na nas poznajo tudi psihične sledi. Will je zaznamovan s sledovi iz preteklosti, saj so bile njegove pretekle izkušnje s svetom tiste, ki so na njem pustile trajne posledice; sledi, ki jih ne more izbrisati, ne glede na to, kako vztrajno se premika in pred njimi beži ter za sabo briše svojo sled. Na drugi strani pa imamo mlado Tom, ki je z vidika izkušenj še precej nezaznamovana, potrebuje vplive drugih in okolja, družbo, da si lahko izoblikuje svoj jaz. Tom dopušča, da ji na novo odkriti svet razkrije skrivnosti in tako na njej pusti svoj pečat, saj nima negativnih izkušenj, ki bi jo pri tem držale

nazaj ali pa jo psihološko preganjale. Oče se je odločil, da bo poskušal zabrisati svoje sledi – toda ali bo lahko z begom kadar koli pobegnil duhovom v svoji glavi in spominom iz vojne?

Mislite, da je mogoče za seboj izbrisati vse sledi? Si želite puščati sledi za seboj ali bi jih raje izbrisali? Zakaj se vam zdi pomembno, da za seboj puščamo ali ne puščamo sledi? V katerih primerih lahko naše sledi negativno vplivajo na širšo družbo?

struktura zgodbe

Po aristotelskem trikotniku je zgodba sestavljena iz začetka, zapleta, vrha, razpleta in konca. Začetek zgodbe nam predstavi like in njihovo okolje. V prvih prizorih vidimo Tom in Willa pri njunem vsakdanjem življenju v naravi, kako živita, kaj počneta in kako se znajmeta. Zaplet se pojavi, ko njun ustaljeni mir zmotijo policisti, ki ju proti njuni volji odpeljejo v mesto. Za vrh zgodbe bi lahko izbrali njuno težko noč, ko skoraj umreta sredi parka po pobegu – kje pa najdemo razplet? Kaj predstavlja razrešitev konflikta? Kakšne vrste je ta konflikt? Konec filma zaznamuje njuna ločitev – vsak se odpravi v svojo smer, proti življenju, ki sta si ga izbrala. Filmi ameriške produkcije so v veliki meri nagnjeni k prikazovanju srečnih koncev. Kakšen pa se je vam zdel ta konec, srečen ali nesrečen? Kaj pomeni odprti konec?

